



УДК 811.111'255'42'22:791
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-2-17>

МУЛЬТИМОДАЛЬНЕ КОНСТРУЮВАННЯ ЕМОЦІЙ: ІНТЕРСЕМІОТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Лук'янова Тетяна Геннадіївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
luktah@gmail.com
orcid.org/0000-0002-8180-7310

Стаття присвячена дослідженню інтерсеміотичного перекладу мультимодального кінотексту у площину графічного нарративу ілюстрації та перекладності візуальних/графічних текстів. Комунікативна функція мультимодальних текстів дозволяє аналізувати одну референтну ситуацію за допомогою різних семіотичних засобів. Робота вивчає особливості вербалізації емоцій, почуттів та думок, викликаних фільмом та ілюстрацією у представників двох культур; пояснює механізми виникнення емоцій та причини різного сприйняття (аудіо) візуальної інформації. У публікації наведено семіотичний аналіз архітектурної споруди, зображеної на ілюстрації, та вивчено символіку ліній, форм, фігур та кольорів. Дослідження виконане на матеріалі кінофільму «Ностальгія» Андрія Тарковського, ілюстрації архітектурного об'єкта за мотивами кінофільму за авторством дизайнера Федеріко Бабіни, професійних рецензій і аматорських відгуків на кінофільм суб'єктів англomовної культури та дескрипцій емоцій та почуттів, викликаних ілюстрацією в суб'єктів експерименту (українські студенти), які не мають професійних знань у галузі кіно. Вербальна інтерпретація ілюстрації учасниками асоціативного експерименту приводить до конструювання смислів. Ми розглядаємо можливість та якість збігів між дескрипціями емоцій та думок представників різних професій та культур про кінофільм, беручи до уваги той факт, що учасники експерименту не мали жодної інформації про назву, сюжет фільму, режисера, символіку художньої мови ілюстрації. Стаття також вивчає лінгвістичні особливості текстів дескрипцій. Публікація експериментально перевіряє, наскільки отримані дескрипції суб'єктів експерименту відрізняються від теми, жанру оригінального тексту (кінофільм). На основі теоретичного матеріалу доходимо висновку, що емоції є внутрішніми передбаченнями, якість яких залежить від інтероцепції та емоційної гранулярності суб'єктів. Результати дослідження дозволяють стверджувати, що суб'єкти експерименту демонструють схожі емоції, почуття та думки про мультимодальний кінотекст, перекладений засобами іншої невербальної семіотичної системи (ілюстрації), що й представники іншої культури, які мають професійні знання в галузі кіно. Перші інтерпретують візуальну інформацію інтуїтивно, останні – на основі раціонального знання про предмет. Студенти, що не мають спеціальних знань у галузі кіно, користуються обмеженими лінгвістичними засобами, які, однак, чітко повідомляють про жанр, тему й особистість режисера. Кінокритики залучають увесь спектр лінгвістичних засобів у своїх текстах для досягнення комунікативної мети.

Ключові слова: емоційна гранулярність, ілюстрація, інтероцепція, кінофільм, мультимедійність, перекладознавство.

MULTIMODAL EMOTION CONSTRUCTION: INTERSEMIOTIC TRANSLATION (BASED ON ENGLISH AND UKRAINIAN LANGUAGES)

Lukianova Tetiana Hennadiivna,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at Mykola Lukash Translation Studies Department
V.N. Karazin Kharkiv National University
luktah@gmail.com
orcid.org/0000-0002-8180-7310

The article offers the research of intersemiotic translation of multimodal film text into the plane of graphic narrative of illustration and translatability of visual / graphic texts. The communicative function of multimodal texts allows to analyze one reference situation by various semiotic means. The paper studies the specificity of verbalization of emotions, feelings and ideas aroused by the film and illustration in the representatives of two cultures; explains the mechanisms of constructed emotions and the reasons for the difference in the perception of (audio)visual information. The work provides a semiotic analysis of the architectural object depicted in the illustration and looks at the symbolism of lines, figures, shapes and colors. The study is based on the film "Nostalgia" directed by Andrei Tarkovsky, film-related illustrations of architectural objects designed by Federico Babina, professional reviews and amateur reviews of the film by the English language subjects

and descriptions of emotions and feelings evoked by the illustration in the subjects who took part in the experimental part of the study (Ukrainian students), who do not have any professional knowledge in the cinematographic field. Verbal interpretation of the illustration by the participants of the associative experiment leads to the construction of meanings. We consider the possibility and quality of comparable descriptions of emotions, feelings and ideas given by the people of different professions and cultures about the film, taking into account the fact that the experiment participants had no information about the title, plot, director, symbolism of the lines, shapes and colors. The article also examines the linguistic features of the descriptions. The paper also experimentally finds out whether the received descriptions of the students taking part in the experiment differ from the theme and genre of the original text (film). Based on the study of the theory, we conclude that emotions are internal predictions, the quality of which depends on the interoception and emotional granularity of the subjects. The results of the study suggest that the subjects of the experiment show emotions, feelings and ideas about the multimodal film text translated by means of another non-verbal semiotic system (illustration) similar to the ones shown by the representatives of the other culture who have professional knowledge in the field of cinema. The former (students) interpret visual information intuitively, the latter (film reviewers) – on the basis of rational knowledge about the subject. The students who do not have special knowledge in the field of cinema use limited linguistic means, which, however, clearly communicate the genre, theme and personality of the director. The film reviewers use the full range of linguistic means in their texts to achieve a communication goal.

Key words: emotional granularity, film, illustration, interoception, multimodality, translation studies.

1. Вступ

Поява та розвиток нових видів медіамистецтва (media-art), їх взаємодія один з одним та з уже наявними видами мистецтва привели до активних досліджень мультимодальних текстів.

Модальність – це перцептивний або психологічний феномен, пов'язаний зі сприйняттям інформації (Хутиз, 2016: 90–95). У психології термін «модальність» позначає сенсорні канали сприйняття. Взаємодія між вербальними текстами, зображеннями, відео, мовленням, жестами, розміром тексту, його кольором тощо являють собою мультимодальні явища (Kress, 2009: 54–67). Мультимодальним є текст, який містить різні семіотичні коди, які задіюють різні перцептивні канали (Сорокіна, 2017: 168–170).

Мультимодальні тексти є перцептивними висловлюваннями, зміст яких впливає на органи чуттєвого сприйняття у вигляді відчуттів (Садохин, 2004: 172). Інтерпретація мультимодальних текстів залежить від уміння інтуїтивно сприймати та відчувати інформацію на рівні тіла та розуму, від знань, досвіду та наявних асоціацій у певній сфері (Фельдман Барретт, 2018; Chrzanowska-Kluczevska, 2016: 71–94, 90–92). Згідно теорії Лізи Фельдман Барретт культурні очікування, соціум, стереотипи відбиваються у наших емоціях. Однією з основних складових емоцій вважають interoception – відображення мозком усіх відчуттів внутрішніх органів і тканин, рівня гормонів та імунітету, що, у цілому, сприяє переживанню й сприйняттю емоцій (Фельдман Барретт, 2018: 102). Уміння точно розпізнавати власні емоції пов'язано з емоційною гранулярністю. Особи з нижчою емоційною гранулярністю не здатні розпізнавати підказки ззовні (Фельдман

Барретт, 2018: 23–24, 35–36), наприклад, у вигляді кольорів, ліній, форм тощо. Мозок може фільтрувати сенсорні сигнали таким чином, щоб вони збігались із передбаченням. Передбачення прогнозують сенсорні сигнали ззовні черепа, пояснюють їх. Через постійні передбачення суб'єкти створюють власний світ, підконтрольний відчуттям (Фельдман Барретт, 2018: 112–116). Передбачення та їх корекція мозком тривають упродовж усього життя, створюють зорові, звукові, смакові, тактильні тощо образи, що формують відчуття й визначають подальші дії. Це моделювання порівнюється з фактичними сенсорними сигналами від навколишнього світу (Фельдман Барретт, 2018: 112–116).

Метою роботи є: 1) розглянути питання інтерсеміотичного перекладу кінофільму у площину художньої ілюстрації за мотивами стрічки; 2) провести асоціативний експеримент, результати якого дозволять підтвердити теорію про те, що у процесі конструювання значень інтуїція, афект, відчуття тощо є потужними інструментами для інтерпретації змісту художнього об'єкта; 3) порівняти дескрипції емоцій та думок про художні об'єкти (фільм та ілюстрація на основі цього фільму), надані представниками різних культур та професій.

2. Розділ 1

У цьому розділі вважаємо за потрібне детально описати матеріал дослідження, аналіз якого необхідний для розуміння етапів дослідження й асоціативного експерименту.

Одним із матеріалів дослідження є італійсько-радянський драматичний кінофільм усесвітньовідомого режисера Андрія Тарковського «Ностальгія» (1983 р.). У своєму інтерв'ю Гідеону Бахману Андрій Тарковський говорить, що його кінострічка – про суперечності між людиною, суспільством

та середовищем. Сила головних героїв народжується з їхньої слабкості, бурхливих обставин, що їх оточують, на підставі чого постійно виникають конфлікти. Режисер намагається побачити, як саме герої вирішують свої проблеми, чи залишаються вони вірні своїм принципам. Фільм є свого роду дискусією про «природу» ностальгії, яка набагато більше, ніж просто туга; фільм про конфлікт двох форм цивілізації, двох різних способів життя, двох різних способів мислення, про труднощі, які виникають у відносинах людей. Режисер зазначає, що йому дуже важливо показати, як необхідно для людей спілкування, оскільки якщо людина замикається на собі та живе тільки для себе, то цей спокій в її житті є оманливим. Але тільки-но двоє людей вступають у контакт, відразу ж виникає проблема: як можна поглибити його. «Єдине, що я хочу, – це пробудити до життя почуття, думки, засновані на співчутті у твоєму внутрішньому світі», – говорить режисер (О природе ностальгии).

Ще одним матеріалом дослідження обрано художню ілюстрацію Федеріко Бабіни із серії ARCHIDIRECTOR: Tarkovsky (див. рис. 1). Ілюстрація відсилає до архітектурної споруди – містичних руїн італійського абатства Сан Гальгано (див. рис. 2), які безпосередньо можна побачити в останніх кадрах кінострічки.

Архітектурний простір є сукупністю знаків та символів, системою смислів, текстом, який можна прочитати (Лагодина, 2012). Семіотична інтерпретація архітектури можлива за умови розуміння мови архітектури, що базується на основі образно-асоціативних, геометричних, структурних компонентів (у нашому дослідження – форми, фігури, лінії, кольори). Закономірності низького рівня – лінії, кольори, контури, штрихи, плями – сприймаються мозком так само добре, як і закономірності вищого рівня – складні об'єкти та сцени. Мозок використовує уявлення про навколишнє для категоризації зорових сигналів людини, виводить за межі доступної інформації та створює значення з відчуттів від та п'яти органів чуття й інтероцепції. Це основна ідея конструювання емоцій за Лізою Фельдман Барретт (Фельдман Барретт, 2018: 145–147).

Семіотичний аналіз ілюстрації дозволяє отримати певні асоціації та додаткову інформацію про її зміст. Колір здійснює психофізіологічний вплив на людину, надає певну інформацію про предмет та може викликати почуття та думки, пов'язані з певними емоційними, естетичними, соціально-культурними обра-

зами й асоціаціями. На ілюстрації переважають відтінки сірого, коричневого та жовтого. Психологи стверджують, що сірий – це відсторонений колір, який звільняє від обов'язків; колір розсудливих та недовірливих натур, які довго розмірковують на користь ухвалення рішення; колір нудьги – пригадаємо словосполучення «сірі дні», «сіре життя». Коричневий є символом почуттєвої основи відчуттів; це колір землі, колір упевнених людей, які цінують традиції, батьківщину. Жовтий колір символізує оптимізм, спокій, простоту, інтелігентність, але й внутрішню напругу (Психофізіологічний вплив кольору на людину).



Рис. 1. Ілюстрація Федеріко Бабіни із серії ARCHIDIRECTOR. (Babina F. Archidirector)



Рис. 2. Абатство Сан Гальгано, Італія (фото із сайту) (Абатство Сан Гальгано)

Семіотична інтерпретація форм, ліній та фігур, які використані для створення ілюстрації, дає можливість вивести таку інформацію: вертикальні лінії означають розвиток, підйом, прогрес; коло символізує божественність, вічність, рух, сонце та жіночий початок;

вертикальна лінія – світова вісь, чоловіча сила, прогрес; горизонтальна – пасивність; прямокутник із коротшою стороною в основі – зростання, чоловічий початок, наближено до квадрата – символу землі; аркада – символ мудрості та святості (Бердичевский).

До матеріалу також залучено англomовні рецензії кінокритиків та відгуки пересічних глядачів на кінострічку Андрія Тарковського «Ностальгія» (“Nostalgia (Nostalghia) reviews”).

3. Розділ 2

У цьому розділі детально розглянемо матеріал дослідження, що стосується рецензій на кінофільм англomовних кінокритиків та відгуків англomовних глядачів та підсумуюмо результати асоціативного експерименту на матеріалі ілюстрації.

Кінокритик є професіоналом із розвинутими емоційністю, образністю, естетикою, оцінкою, має масштабні знання у сфері кіно, уміє аналізувати кінофільм із різних поглядів, використовує як прості, так і складні синтаксичні конструкції, термінологію, стилістично забарвлені одиниці лексики тощо. «Кінознавці вміють аналізувати та розкладати кінотекст на слово, звук, картину – за вертикаллю, на кадри, епізоди, монтажні елементи. У плані поетики – на план, ракурс, світло, колір, музику; голос людини – на інтонацію, тембр, композицію кадру, монтаж» (Тороп, 2015: 207).

Ми проаналізували дескрипції думок, емоцій та почуттів представників англomовної культури (кінокритики й англomовні глядачі), отримані ними після перегляду фільму, та порівняли їх із нераціонально маркованими дескрипціями емоцій представників української культури (студенти), викликаними ілюстрацією.

Англomовні кінокритики пропонують такі дескрипції опису **емоцій, почуттів та асоціацій** від фільму «Ностальгія»: вони відчувають скорботу, біль, відчай, виснаженість героїв; критики відчувають, що потрапили в місце, сповнене духовності; дехто говорить як про піднесеність, так і про нудьгу; інші шоковані подіями, що можуть увести у гіпнотичний стан і транс, мають ефект заклинання; відчувають полегшення героя, а також песимізм, меланхолію режисера; захоплені, здивовані темпоритмом подання інформації тощо. Оригінальний опис емоцій відповідає вищезазначеним критеріям за лінгвістичними ознаками. Наведемо окремі фрази англійською: *There are numerous **hypnotic** moments; <...> occasionally we get insert shots of pools*

*of stagnant water, often at moments of **distress**; Yet Yankovskiy never overplays Andrei's **anguish**; Andrei attempts to carry a candle across an emptied pool in a **desperate** religious gesture; she becomes understandably **exhausted** by Andrei's **dithering**; <...> it [Nostalgia] transports us to a place that **no longer feels temporal, but spiritual**; There's much **sublimity** and some **boredom**; There are **shocking** acts that rupture the stillness; <...> it aims for a **hushed, hypnotic, incantatory effect**, and it does succeed in **inducing some kind of trance**; maybe he really did save the world and the **relief** is overwhelming; this **pessimism** should not be conflated with the sometimes **melancholic ways** in which Tarkovsky chooses to present it; The hero's last scene, a **bravura feat** of “real time” cinema that **amazed** me with its audacity, **thrilled** me with its virtuosity, and **maddened** me with its relentless rhythms and implacable pace; <...> [effect] remains **enigmatic** for everyone else.*

Тему фільму критики описують як таку, що є сповненою прозелітизму (прим. прагнення завербувати якомога більше прихильників певного вчення, відданість цьому вченню (Толковий словарь Ушакова), релігійного фанатизму, божевілля; вони відчувають, що у стрічці наявна тема материнства; називають фільм захопливою драмою, фантастикою, унікальним містичним досвідом режисера, який зображає образи виняткової (іноді виснажливої) краси, а також видіння, спогади, загадки, цікаві зустрічі та духовну тугу героя, говорить про повернення як про відтворення духовних, моральних та емоційних цінностей; А. Тарковський торкається тем пам'яті, втрати та дитинства, ностальгії, повернення додому, а також біографічних тем, пов'язаних з алкоголізмом, самогубством прототипа головного героя.

У рецензіях мови оригіналу критики вдаються до складних синтаксичних конструкцій, стилістично забарвленої лексики, демонструють багатий словниковий запас. Наведемо приклади мовою оригіналу:

*Andrei Tarkovsky's last two works <...> almost seemed to be anticipating his own demise with their strange sensibility of **apocalyptic proselytizing** <...>; There he meets a **religious fanatic**; There's also something about **motherhood** going on; Tarkovsky creates **entrancing drama** out of a single take; Tarkovsky summons a **uniquely mystical experience**, one akin in complexity and aim to Terrence Malick's *The Tree of Life*; <...> he conjures **images of surpassing beauty**; There are **visions, memories, riddles, curious encounters**,*



and a slow crescendo of spiritual longing; <...> a return portrayed as a recapturing of spiritual, moral, and emotional values; <...> often dealing with themes of memory, loss and childhood, <...> the viewer becomes an active participant, entering slightly fantastical realms; Pavel Sosnovsky, an 18th Century Russian composer who committed suicide; Domenico is something of a mad prophet; His films depict beauty as tormented, but also as inherently ineffable in its power; Andrei Gorchakov (Oleg Yankovskiy) <...> was terribly homesick, finally went home, became an alcoholic and committed suicide.

Дескрипції емоцій, почуттів та думок пересічних англомовних глядачів співвідносяться з дескрипціями кінокритиків щодо теми кінофільму. Різниця полягає в тому, що аматори використовують прості синтаксичні конструкції та частіше демонструють нейтральну загальноповживану лексику. Глядачі називають «Ностальгію» фільмом, що демонструє все прямолінійно (без прикрас), глибоко філософським, повним містики, гіпнотичним за стилем, сповненим відчуттям втрати та вимушеної самоти, глибоким почуттям меланхолії, називають стрічку духовною подорожжю. Один із відгуків містить думку про відчуття страху ядерної війни. Наведемо оригінальні приклади:

The movie is brutal; deeply philosophical; full of mysticism; has hypnotic style; a sense of loss and detention; a profound sense of melancholy; [it is a] spiritual journey; there is fear of a nuclear war.

Фільм викликає в англомовних глядачів переважно емоції нудьги, вони вважають його надмірно претензійним, виснажливим, нецікавим, розфокусованим: *over-pretentious, quite dull, exhausting, somewhat unfocused and uninteresting; it even SOUNDS as boring.*

Порівняємо отримані результати з результатами асоціативного експерименту. Розглянемо дескрипції емоцій українських студентів (які не мають стосунку до професій у сфері кіно), викликані ілюстрацією із зображенням архітектурної споруди за мотивами кінофільму. Студентам було повідомлено, що це ілюстрація за мотивами фільму, але не було запропоновано жодної інформації про назву фільму, сюжет чи прізвище режисера (прізвище було прибрано з ілюстрації). Завданням студентів було описати свої емоції, назвати жанр кінофільму, тему, яка може розкриватися у стрічці, та надати загальну характеристику рис, притаманних режисерові.

Суб'єкти експерименту використовують для опису окремі слова (переважно іменники)

та (не)поширені іменні та дієслівні словосполучення, нейтральну загальноповживану лексику.

Ілюстрація викликає такі емоції у студентів, як: сум, страх, подив, спокій, самотність, меланхолія, незвичайність, таємниця, смуток через від'їзд, трагічність, напруга, тривога, пустота, свобода, відчай, втрата розуму, апатія, стрічка має ефект «нагнітання».

Більшість дескрипцій студентів щодо жанру та теми фільму переважно відповідають дійсності: вони відчувають, що цей фільм – драма, містика, автобіографія, біографія, арт-хаус, фантастика, історія. Однак є дескрипції, які не відповідають жанру: хоррор / жахи, убивство, про монстрів.

Студенти відчувають, що це соціально гострий фільм, у ньому є загадковість; ця стрічка про екстраординарних людей, про те, що треба старатися, щоб знайти свій шлях, про людину на шляху; режисер мав на меті показати трагічність, очікування, страждання людини в сучасному світі, розвиток людини, безумний світ; про неможливість сховатись, про дорогу і повернення додому, пошук близьких для себе людей; цей фільм про Рим. Однак є дескрипції, які не відповідають темі: про вбивство, промінь світла після війни.

Художня ілюстрація архітектурного об'єкта викликає у студентів такі почуття щодо особи режисера: режисер – інтроверт; його увагу збуджує все невідоме і потаємне; чудакуватий песиміст; людина, що завжди в дорозі; стримана людина, серйозна; може з нічого зробити витвір мистецтва; звертає увагу на те, що зазвичай залишають непоміченим; пережив багато важких часів; розповідає про себе; спантеличений; не припиняє дивувати; «похмурий».

4. Висновки

Вивчення матеріалу та результати експерименту доводять, що інтерсеміотичний переклад наративу кінотексту наративом художньої ілюстрації є адекватним, оскільки викликає у свідомості суб'єктів експерименту емоції, почуття та думки, схожі на ті, що демонструють кінокритики.

Погоджуємося з теорією Лізи Фельдман Барретт, яка вважає, що емоції конструюються на основі інтероцептивних передбачень, існуючої поняттєвої системи емоцій та соціальної дійсності. Інтероцептивні передбачення інформують про стан тіла та продукують базові емоції та почуття. Поняття закріплено в загальному досвіді, культурі народу, концептів емоцій зокрема.

Емоційна гранулярність суб'єкта залежить від величини поняттєвої системи емоцій

та слів, що пов'язані з ними, тобто можна говорити про високу, помірну та низьку емоційну гранулярність.

Учасники експерименту не володіють спеціальними знаннями про сферу кіно, однак мають схожі емоції, почуття та думки про кінотекст, переданий засобами ілюстрації, які можна порівняти з почуттями представників іншої культури, які є професіоналами в галузі кіно. Українські студенти інтерпретують візуальну інформацію на основі інтуїції, емоцій, відчуттів, кінокритики – на основі раціонального знання про кінофільм та кіномистецтво. Суб'єкти експерименту демонструють обмежені лінгвістичні засоби, які, однак, чітко інформують про тему, жанр та особистість режисера. Кінокритики досягають мети за допомогою широкого спектра лінгвістичних засобів та знань про предмет.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абатство Сан Гальгано. Італія. URL: <https://www.castellitoscani.com/abbazia-san-galgano/> (дата звернення: 05.09.2020).
2. Бердичевский Е.Г. Символика линий, форм и фигур в декоративно-прикладном и ювелирном искусствах. URL: <http://docplayer.ru/38456898-Simvolika-linij-form-i-figur-v-dekorativno-prikladnom-i-yuvelirnom-iskusstvah.html> (дата звернення: 10.09.2020).
3. Древнейшие символы, знаки и слова (мужское, женское начала, змей-дракон и огонь). URL: <https://historiosophy.ru/drevnejshie-simvoly-znaki-i-slova/> (дата звернення: 04.09.2020).
4. Лагодина Е.В. Архитектура как текст. Семиотический анализ архитектурного пространства. *Северо-Кавказский психологический вестник*. Ростов-на-Дону. 2012. № 10/2. С. 47–49. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/arhitektura-kak-tekst-semioticheskij-analiz-arhitekturnogo-prostranstva/viewer> (дата звернення: 10.09.2020).
5. О природе ностальгии. URL: <http://tarkovskiy.su/texty/Tarkovskiy/Vachmann.html> (дата звернення: 25.08.2020).
6. Психологічний вплив кольору на людину. URL: https://www.koloristika.in.ua/t_pvk.php (дата звернення: 20.08.2020).
7. Садохин А.П. Теория и практика межкультурной коммуникации : учебное пособие. Москва : Юнити-Дана, 2004. 271 с.
8. Сорокина Ю.В. Понятие мультимодальности и вопросы анализа мультимодального лекционного дискурса. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. Тамбов : Грамота, 2017. № 10 (76). Ч. 1. С. 168–170. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-multimodalnosti-i-voprosy-analiza-multimodalnogo-lektsionnogo-diskursa/viewer> (дата звернення: 22.08.2020).
9. Толковый словарь Ушакова. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/982202> (дата звернення: 28.08.2020).
10. Тороп П. Тотальний переклад : монографія. Вінниця : Нова книга, 2015. 264 с.
11. Фельдман Барретт Л. Як народжуються емоції. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. 480 с.
12. Хуыз И.П. Мультимодальность академического дискурса как условие его коммуникативной успешности. *Вестник Адыгейского государственного университета*. Серия 2 «Филология и искусствоведение». 2016. № 1 (172). С. 90–95.
13. Babina F. Archidirector. URL: <https://federicobabina.com/ARCHIDIRECTOR> (дата звернення: 22.08.2020).
14. Chrzanowska-Kluczevska E. Corporeal Imagination in the Reception of Verbal and Visual Artworks. *Language – Literature – The Arts: A Cognitive-Semiotic Interface* / Elżbieta Chrzanowska-Kluczevska, Olga Vorobyova (eds.). Frankfurt am Main ; Bern : Peter Lang, 2016. P. 71–94.
15. Kress G. What Is Mode? A Handbook of Multimodal Analysis [ed. by C. Jewitt]. London ; New York : Routledge, 2009. P. 54–67.
16. Nostalgia (Nostalghia) reviews. URL: https://www.rotentomatoes.com/m/nostalgia_1984/reviews (дата звернення: 15.05.2020).

REFERENCES:

1. Babina, F. Archidirector. URL: <https://federicobabina.com/ARCHIDIRECTOR>.
2. Berdicevskiy, E.G. Simvolika liniy, form i figur v dekorativno-prikladnom i yuvelirnom iskusstvakh [Symbolism of Lines, Shapes and Figures in the Decorative and Applied and Jewelry Arts]. URL: <http://docplayer.ru/38456898-Simvolika-linij-form-i-figur-v-dekorativno-prikladnom-i-yuvelirnom-iskusstvah.html>.
3. Chrzanowska-Kluczevska, E. (2016). "Corporeal Imagination in the Reception of Verbal and Visual Artworks". In: Chrzanowska-Kluczevska, Elżbieta and Olga Vorobyova (eds.). *Language – Literature – The Arts: A Cognitive-Semiotic Interface*. Frankfurt am Main; Bern: Peter Lang. P. 71–94; 90–92.
4. Drevneishye simvoly, znaki i slova (muzhskoe, zhenskoe nachala, zmei-dragon i ogon [The ancient symbols, signs and words (the masculine, the feminine, dragon-serpent and fire)]. URL: <https://historiosophy.ru/drevnejshie-simvoly-znaki-i-slova/>.
5. Feldman Barrett, L. (2018). *Yak narodzhuiusia emotsii [How Emotions Are Made]*, Kharkiv: Klub simeinoho dozvillia, 480 p.
6. Khuty, I.P. (2016). Multimodalnost akademicheskogo diskursa kak usloviie ego kommunikativnoy uspehnosti [Multimodality of academic discourse as a condition for its communicative success]. *Vestnik Aдыгейского gosudarstvennogo universiteta*. Serii 2: Filologiya I iskusstvovedenie, 1 (172). P. 90–95.
7. Kress, G. (2009). *What Is Mode? A Handbook of Multimodal Analysis* [ed. by C. Jewitt]. London – New York: Routledge. P. 54–67.
8. Lagodina, E.V. (2012). *Arhitektura kak tekst. Semioticheskij analiz arhitekturnogo prostranstva*. [Architecture as text. Semiotic analysis of architectural space] *Severo-Kavkazskiy psihologicheskij vestnik*, 10/2, 47–49. *Rostov-na-Donu*. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/arhitektura-kak-tekst-semioticheskij-analiz-arhitekturnogo-prostranstva/viewer>.



9. Nostalgia (Nostalghia) reviews. URL: https://www.rottentomatoes.com/m/nostalgia_1984/reviews.
10. O prirode nastolgi [About the nature of things]. URL: <http://tarkovskiy.su/texty/Tarkovskiy/Bachmann.html>.
11. Psykhofiziologichnyi vplyv kolyoru na lyudynu [Psychophysiological effect of colors on humans]. URL: https://www.koloristika.in.ua/t_pvk.php.
12. Sadokhin, A.P. (2004). Teoriia i praktika mezhkulturnoy kommunikatsii: Uchebnoie posobiie. [Theory and practice of intercultural communication: handbook]. Moscow: Yuniti-Dana, 271 p.
13. San Galgano Abby. Italy. URL: <https://www.castellitoscani.com/abbazia-san-galgano/>.
14. Sorokina, Yu.V. (2017). Poniatie multimodalnosti i voprosy analiza multimodalnogo lektsyonnogo diskursa [The concept of multimodality and the analysis of multimodal lecture discourse]. Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki, 10 (76). Ch. 1. S. 168–170. Tambov: Gramota. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-multimodalnosti-i-voprosy-analiza-multimodalnogo-lektsionnogo-diskursa/viewer>.
15. Tolkovy slovar Ushakova [Thesaurus by Ushakov]. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/982202>.
16. Torop, P. (2015) Totalnyi pereklad: monografiya [Total translation: monography]. Vinnytsia: Nova Knyha. 264 p.

*Стаття надійшла до редакції 06.10.2020.
The article was received October 6, 2020.*